

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Cap. I. De Communibus Juris Regulis. Observatio. Non aliæ in Jure
Canonico leguntur Communes Juris Regulæ, quàm quæ sequuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

19. Manifestum est, quod confirmatione vel probatione legitima, vel rei evidentia, qua nullam patitur tergiversationem notum est. C. 24. E. T.

20. Hæc vox, *Moderari*, diminuere significat. C. ult. Eod. Tit.

21. Nomine, *Dammorum*, expensæ non comprehenduntur. C. 8. de *Injuriis*.

22. Quando in privilegiis excipitur jus *Matricis Ecclesiæ*; per Matricem Ecclesiam, Cathedralis, non Romana intelligenda est. C. 22. de *Verb. sig.*

23. Si sententia de re aliqua dicat, eam in statum, in quo tempore motæ litis erat, restituendam, referendum id est, ad tempus, quo litis contestatio facta fuit. C. 30. de *Verb. signif.*

24. Vox hæc, *Excommunico*, sine additione ullâ posita, de majori Excommunicatione intelligenda est. C. 59. de *Sent. Excom.*

25. In Confirmatione alicujus Compositionis ex certâ Scientiâ factâ, hæc clausula (*sicut sine pravitate facta est*) non conditionaliter, sed causativè sumitur; id est non exprimit conditionem, sub quâ fit Confirmatio, sed causam, propter quam fit. C. 8. de *Confirm.*

26. Nomine *Interdicti Generalis*, non solum intelligitur illud, quo Regnum vel Provincia, sed etiam illud, quo Villa vel Castrum interdicitur. C. 17. de *Verb. sig.*

27. *Novale* est ager de novo ad cultum redactus, de quo non extat memoria, quod aliquandò cultus fuisset. C. 21. de *Verb. sig.*

28. Per *Ecclesiam*, *Diæcesis* nomen ferentem, intelligitur Capitulum, saltem si agatur de juramento, quo Ecclesiæ isti se quis adstringit, aliove se obligat modo: undè jurans Ecclesiæ Parisiensi se obediturum. Capitulo Ecclesiæ Cathedralis hujus Diæcesis se obligat. C. 19. *ibid.*

29. *Oblationis* nomine intelligendum est quidquid Ecclesiæ offertur, quocumque modo vel loco id offeratur, atque ita interpretanda est vox ista in assignandâ Oblationum portione iis, quibus certa illarum Pars debetur. C. 29. *ibid.*

30. In re favorabili, *Beneficii* nomine, nedum minorâ, sed & majora comprehenduntur Beneficia. C. 32. de *Verb. sig.*

31. Clausula hæc (*Salvâ justitiâ*) quæ inferi solebat in Indultis permittentibus, Parochianos sepulturam extrâ Parochiam recipere, quæque Parocho reservatur Portio ex emolumentis sepulturæ, interpretanda juxta Locorum Consuetudinem plus minùque concedentem. C. 9. de *Sepult.*

32. In quacunque dispositione verba accipiendâ cum effectu. C. 4. de *Clev. non resid.*

In colligendis iis, quæ Verborum significationem spectant, consulto omissa sunt, quæ sub hoc Titulo, nec non sub aliis, circa illorum Chronologiam habentur; idque quia hæc respicit tantum nomina, non illorum significata: hæc autem agitur de rebus significatis, non de nominibus illarum, ipsorumque origine.

Prætermisimus etiam, quàm plura circa explicationem Clausularum, quarum intelligentia multum pendet ex speciali materia, ad quam pertinent, quia suo loco utilius congruentiusque explanabuntur.

TITULUS VII.

Observationes circa ipsas JURIS CANONICI Regulas.

UT sunt in Philosophiâ & Theologiâ Axiomata; ut sunt in Medicinâ Aphorismi, quibus plurimæ circa has scientias Quæstiones deciduntur, quæ idè accuratius docentur & discuntur; ita sunt in Jure Canonico quædam Regule, quibus varia hujus Juris dubia resolvuntur, quæque idècirò à CHASSANEO Tom. I.

Juris Axiomata vocantur *Enchiridion n. 489*. Cognitâ ergò & maturè perpensâ illarum necessitate ac utilitate, hic omnes pro posse non tamen sine defectu colliguntur, eoque ordine, quo facilius & intelliguntur & retinebuntur, præmissis tamen nonnullis circa illas scitu necessariis.

Notâ ergo 1. ex omnibus Juris Canonici Collectoribus solum BERNARDUM Papiæ Præpositum & BONIFACIUM VIII. Regulas Juris collegisse: BERNARDI Regulas Mores tantum respicere; BONIFACII verò Regulas quamlibet Juris Materiam spectare, eumque imitatum esse MARTIANUM, ULPIANUM, CAIUM, PAULUM, aliosque, è quorum Libris Regulas Juris continentibus TRIBONIANUS ultimum Titulum Digestorum de *Diversis Antiqui Juris Regulis* inscriptum composuit, confecitque.

Nota 2. circa illarum originem, duplex Regularum Juris genus esse, alias nempe, quibus Juris Auctores Decisiones, vel Constitutiones suas firmant, istasque considerandas ut Juris Principia; alias verò, quæ ex Constitutionibus vel Decisionibus Juris Conditorum collectæ sunt, istasque spectandas esse ut Juris consequentias: Utramque Regularum acceptionem notat & probat CANIS. *init. Comment. in Regulas VI.* jam verò Glossa connectens Tit. de Regulis Juris cum præcedentibus docet, Regulas Juris esse Principia, quibus decidi possunt Casus, qui non sunt expressè vel specialiter in Jure decisi.

3. Juris Compilatores 2. modo Juris Regulas considerasse, idècirò in postremo Collectionum suarum loco illas collocasse.

4. Nos illas hic primo modo spectare, tum quia sunt Juris consequentiæ, ab ipsis Juris Conditoribus nonnunquam ad decidendum usurpatæ, ut patebit percurrere volenti Capita suo loco citanda; tum quia jamdiu ad Decisiones, tamquam Leges adhibentur, idècirò Juris Principiis nos illas attexere non immerito; Basilicon Collectorum exemplum sequentes, qui Juris Civilis Regulas inter Præcipuas hujusce Juris Partes collocarunt. L. 2. Tit. 3.

5. Illarum Regularum quasdam, ad quamvis Juris Materiam extendi, alias verò vel Mores vel Judicia, vel Beneficia præcipue respicere: Idècirò Juris Regulas dividi posse in *Communes* & in *Particulares*; istas verò subdividi in *Morales*, *Judiciales* & *Beneficiales*; *Morales* etiam subdividi posse in *Præceptorias*, *Permissorias*, & *Prohibitorias*; quia omnia, quæ Mores tangunt, vel sunt præcepta, vel permissa, vel prohibita; has autem Divisiones nos secuturos, ut tractandæ Materiæ congruentiores.

6. Circa nomen, Regulam dici, ex eo quod rectè ducatur, nec quemquam aliorum trahat, vel quod rectè regatur: Circa rem hoc nomine significatam, Regulam esse brevem Juris sententiam, uno quasi verbo res aliquas decidentem.

Postremò nota, plurimas Juris Canonici Regulas è Jure Civili esse desumptas, multas quoque prioris generis magnam inter se habere connexionem, cuius monebitur Lector aliarum in aliis citatione.

CAPUT PRIMUM.

DE COMMUNIBUS JURIS REGULIS.

OBSERVATIO.

Non alia in JURE CANONICO leguntur Communes JURIS REGULÆ, quàm que sequuntur.

I. EX post facto nequit convalescere, quod ab initio non valebat; vel quod ab initio non valuit, tractu Temporis convalescere non potest.

Ex his duabus Regulis una fit, quia ad idem reducuntur; nempe quod res in se irrita, rata fieri nequeat per id, quod subsequitur, nisi interveniat Superioris

b 2 autho-

authoritas, quæ his in Regulis excepta censenda est. *C. 29. de Elect. C. 18. de Reg. Jur. in VI. C. 29. 210. ff. de Reg. Jur. R. 8. & 24. hujus Tit.*

Hæc Regula in Contractibus, Judiciis, in Provisionibus ad Beneficia, in Emissionem Votorum, in Electionibus ad quasvis Dignitates, locum habet.

Videtur Regula adversari iis Legibus, quæ volunt, ut Actus, irriti ex defectu consensus eorum, quorum interest, firmi fiant, si postea eorundem consensus superveniat, sicut in his, quæ metu fiunt, & in Electione, Presentatione, Collatione factis spreto Patrono vel Compatrono, vel Electionibus quibusdam; sed non adversatur, quia illi Actus irriti non sunt, sed irritandi conquerente læso vel non vocato.

REGULÆ RATIO: Juris defectus suppleri nequit nisi à Legis Conditorum.

II. Qui per alium facit, per seipsum facere videtur.

C. 30. de Elect. C. 72. de Jure in VI.

REGULÆ RATIO: Is, per quem quid facio, meipsum representare valet: Hæc Regula in quavis aliâ actione, quam personali, valet: qualis omnium ferè est Sacrarum rerum receptio, quorundam confessio, nec non & administratio.

Hinc sequitur posse quem per alium, quod potest per seipsum. *C. 68. de Reg. Jur. in VI.*

III. Non facit injuriam, qui utitur jure suo. *C. 31. de Elect. L. 155. ff. de Reg. Jur.*

REGULÆ RATIO: Ut fiat injuria, alienum jus est tollendum; Utens autem jure meo alienum non tollo; & si tibi noceo, id non intendo, sed solam juris mei fruitionem.

Semper vera est hæc Regula in foro exteriori, sed quandoque falsa in foro interiori; in isto enim abstinere debeo ab actione aliunde mihi licitâ, si sit Infirmis scandalo. *I. CORINTH. VIII.*

IV. Privilegium meretur amittere, qui permisâ abutitur potestate.

C. 34. de Elect. C. 11. de Decimis, ut est in Collectione GRAT. C. 18. de Regularit. C. 6. DIST. LXXIV. R. 45.

Extendi potest hæc Regula ad quamcumque rem, quâ quis abutitur.

REGULÆ RATIO: Aliquâ re abutens fit eâ indignus.

V. Quod statutum fuit ad pœnam, non debet trahi ad gratiam.

C. 2. de Translatione.

Vera est hæc Regula non solum circa eundem, sed etiam ergâ diversos; itâ ut sensus sit, quod statutum ad pœnam unius, ad alterius gratiam non sit trahendum; RATIO est, quod in statuendis pœnis attenditur Reorum pœnitio, non honor pœnas exequentis; in concedendis verò gratiis respicitur non solum commodum ejus, cui conceduntur, sed etiam honor illius, cui datur gratias vel concedendi, vel exequendi, Potestas.

VI. Quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet.

C. 7. de Offic. Archid. C. 29. de Reg. Jur. in VI. Reg. 83.

Dùm de damno & de Juris Communis jacturâ, vel de diminutione agitur, vera est Regula juxta vim omnem terminorum.

Dùm de aliis agitur, non est eo modo vera; sufficit enim majoris Partis consensus, quæ Pars hac voce omnibus intelligitur, sive ii, quorum est Jus Commune, interveniant ut Singuli, sive ut Universi.

Fundamentum Reg. est *C. 56. VI. ut num. 83. hoc Tit. dictum est.*

VII. Mendax Precator carere debet impetratis.

C. 15. de Rescript.

REGULÆ RATIO: Habetur in Regulis circa Mores prohibitorii. *N. 1. 2. 4.* Ad Mores extendi potest, quia quisquis mendacium punit, odisse facit.

VIII. Quod defectu consensus vel libertatis ab initio non valet, ratihabitione validum fit.

C. 1. de His, quæ vi metuve.

Respicit hæc Regula omnem materiam, quæ consensus, requirit, qualis est omnis actio, quæ novam inducit obligationem.

REGULÆ RATIO: Ratihabitione desideratum consensus supplet.

IX. Privatorum pacto Juri Publico derogari non potest.

C. de For. Compet. L. 45. ff. de Reg. Jur.

Regula illa alii Regulæ videtur contraria; nempe isti, *liberum est cuique juri suo renuntiare*, de quâ *C. 6. de Priv. C. ult. de Crimin. falsi*; sed non est, ut patebit ex mox dicendis.

RATIO REGULÆ est; Jus Publicum est vinculum publicum, quod solvi non potest, nisi auctoritate publicâ, qualis non est ea, quâ fit pactum Privatorum; est enim tantum privata; Præterea Jus Publicum, bonum publicum respicit, Privatorum pactum privatum tantum bonum tangit; ideòque sicut bonum istud illi cedere debet, itâ & Privatorum pactum Juri publico; hinc quoties bonum privatum bono publico conjunctum est, nemo potest privato renuntiare: Undè, cum Portio Congrua Parocho debita privatum illius bonum, nec non & publicum, totius Parochiæ, imò totius Parochorum Corporis bonum tangat, nullus Parochus Congruæ Portioni renuntiare validè potest.

INNOCENTIUS III. in *cit. C.* utitur hac Regulâ ad probandum, quod Clericus renuntiare nequeat privilegio fori; hæc applicatio non placet Cujacio, eamque impugnat; placet verò GONZALEZ suamque tuetur Uterque in Commentariis in hoc Caput.

X. Res inter alios acta, mihi præjudicare non debet.

C. 7. de Caus. poss. & propr. C. 25. de Prab. in fine. C. 6. de Fide Instrum. C. 17. de Sent. & Re Jud. C. 8. de Donationibus.

Quoad Judicia non est per omnia vera Regula hæc; Causa enim inter alios judicata simili Causæ meæ interdum obest, quia ex judicato Judices nonnunquam judicant.

Ad Mores quodammodo extendi potest; hinc enim inferre licet, non curandum de his, quæ inter alios occultè fiunt, quia sive cadat alius, sive stet, Domino suo cadit vel stat, & sicut non juvat stans, ita nec præjudicat cadens.

REGULÆ RATIO: Ni vera esset hæc Regula, Latissima ad vexandum me pateret Porta; possent enim alii in damnum meum conspirantes convenire. Adde quod immeritè damnarer inauditus & indefensus.

XI. Promptiora sunt Jura ad absolvendum, quam ad condemnandum.

C. 3. de Prob.

RATIO REGULÆ. Præstat absolvere Reum, quam Innocentem condemnare. Extendi potest ad Mores; hinc enim docemur promptius in bonam, quam in malam partem, judicandum. In foro interiori non est vera, si dubitetur, an quis peccatum diligit; hoc enim promptius est ad condemnandum, quam absolvendum, quia nullum est periculum, si condemnatur benè dispositus, eoque modo ad majorem preparationem adstringatur, ingens verò, si malè dispositus absolvatur.

XII. Litteris Ordinarii aliquid attestantis standum est, donec probetur contrarium.

C. 7. de Probat.

REGULÆ RATIO: Ordinarius præsumendus est bonus, donec probetur malus. Extendenda est ad Notarium, aliamve similem Personam Publicam.

XIII. Quod

XIII. Quod fit contra Legem non valet, nullamque habet roboris firmitatem.

C. 2. de Test. & Attest. C. 5. de Reg. Jur. C. 3. CAUS.

XXV. QUÆST. II. C. 64. de Reg. Jur. in VI.

De Lege Humanâ duntaxat loquitur: ac videtur restringenda ad ea, quæ actuum substantiam tangunt, *vide Reg. 36.* Videtur quoque ad Legem Divinam extendenda, quoad eadem substantia: Sacra siquidem sunt irrita, quando contra Legem Divinam in substantialibus conficiuntur.

REGULÆ RATIO. A Lege valorem roborque suum Res habent.

XIV. Actus legitimi sunt Infamibus interdici. *C. 47. de Testib. & Attest. R. 12. Judicial.* quæ Excommunicato etsi infami, Actus Legitimus defensionis permittitur, quia ex Jure Naturali nascitur.

Per Actus Legitimos, intelliguntur Actus Civiles, qui Civibus per Leges permittuntur, quales sunt contrahere, agere in iudicio, testari.

Per Infames hic intelliguntur, qui Jure Civium privati, Civiliter mortui habentur.

Etsi loquatur tantum de Temporalibus, ad Spiritualia extendenda est: si enim Temporalia, quæ vilia sunt, Infamibus non credantur, quanto minus Spiritualia, quæ ejusdem ac Dei Sanguinis sunt pretii, eis credenda sunt?

REGULÆ RATIO: Admitti ad Actus Legitimos est honor à Jure concessus, quali indigni sunt Infames.

XV. Res eo intelligenda est modo, ut magis valeat, quam pereat.

C. 6. de Fide Instrum. C. 25. de Verb. Signif.

REGULÆ RATIO. Facientis quid intentio est, ut valeat, suaque est facienti servanda intentio.

XVI. Quod meum est, ex aliâ causâ meum fieri nequit, nisi desierit esse meum.

C. 6. de Fide Instrum. l. 159. ff. de Reg. Jur. Restrīgenda videtur Regula ad acquisitionem strictè sumptam, quâ res ex non meâ fit mea; alia enim est acquisitio latè accepta, quâ res mea fieret, si jam mea non esset, ideòque quodam modo fit denuò mea; v. g. Pater Filium suum à morte pluriès liberat, Filius acquiritur Patri, quoties ab eo liberatur à morte; juxta hunc sensum ad Deum infinitiès pertinemus.

REGULÆ RATIO. Per quod res mea fit, per id illius acquiro Dominium: Rei autem meæ jam sum Dominus, ideòque cum illius habeam Dominium, illud aliudè proprie acquirere nequeo.

XVII. Præsumitur Quis idoneus, nisi contrarium probetur.

C. ult. de Præsumpt. R. 2. Benef.

Licet Regula hæc Particularis sit in eo, quòd è Re Beneficiariâ desumatur, inter Communes tamen eam collocamus, quia extendi potest ad Testes, ad Accusatores, ad Patronos, ad Sponsores, ad Pœnitentes, ad quosvis Officiarios, quos præsumere tenemur idoneos, nisi vel examinis, aliâve viâ ineptos reperiamus. Sed ea præsumptio tanta non est, ut ab examine eximere debeat.

REGULÆ RATIO legenda in explicatione Regulæ 8. hujus T.

XVIII. Qui ad onus eligitur, à mercede non est repellendus.

C. 16. de Præb. l. 10. ff. de Reg. Jur.

Regula ad istam VI. reducitur: qui sentit incommodum, sentire debet & commodum.

REGULÆ RATIO. Præmium à merito sine injustitiâ non sejungitur.

XIX. In his, super quibus Jus non invenitur expressum, in humaniorem partem est declinandum, prout Circumstantiæ postulant.

Tom. I.

C. ult. de Transact. C. 12. de Reg. Jur. l. 192. ff. de Reg. Jur.

Regula ista XIX. illustratur & confirmatur ab XI. quam etiam illustrat & confirmat.

Omnes Superiores & Inferiores respicit hæc Regula; servanda est enim ipsa æquitas, quæ in benignius semper propendet, quoties Lex deficit: Adde quòd Hominis est, cum Lex ad aliud non cogit, in alios humaniùs agere.

XX. Cessante Causâ, cessat Effectus.

C. 26. de Jurejur. C. 6. de Appell. C. 15. de Pen. & Remiss.

Hinc, cum non sit malum Juramentum, nisi quia fit sine necessitate, vel pro re falsâ vel injustâ, vel quia frequentius iteratur, si cessent hæ Circumstantiæ, cessat Juramenti malitia; ideòque licitum erit: si Judex. v. gr. à quo propter gravamen inter-locutione vel comminatione illatum appellatum est, illud revocet, procedere potest, ac si appellatum non esset; Cum peccata, sint Causâ Morborum, tollenda sunt peccata, ut cessent Morbi.

Loquitur Regula de effectu producendo, vel de producto, qui ad sui conservationem eget Causâ suâ; falsa est enim ergà Effectum, qui in sui conservatione à Causâ non dependet, qualis est omnis artis opera, quæ absente vel moriente Artifice non perit.

REGULÆ sic expositæ RATIO: Effectus non est, nec durat, nisi Causâ influxu.

XXI. Delictum Pœnæ in Ecclesiæ damnum redundare non debet.

C. 6. de except. C. 3. CAUS. XVI. QUÆST. VI. C. 76. de Reg. Jur. in VI.

REGULÆ RATIO. Innocens nemo puniendus est, at Ecclesia eo casu sine culpâ puniretur: Ad quodvis Corpus Morale extendi potest.

XXII. De Jure melior est conditio Possidentis.

C. 6. de Præscript. C. 65. de Reg. Jur. in VI. l. 33. 126. 128. ff. de Reg. Jur.

REGULÆ RATIO. Possessio legitima præsumitur, donec contrarium probetur.

NOTA ALEXAND. III. in Cap. 6. cit. insinuare, Regulam istam ex Jure Divino manare; quod intelligendum videtur de Jure Divino latè sumpto, quale est Jus Naturale; cum in Jure Divino strictè sumpto, quale est quod Juri Naturali à Deo adjunctum est, nil legatur Regulæ isti favens; vel si quid hujusmodi habeatur, Jus Divinum à Naturali fuerit mutuatum; Quæ enim in Jure Divino præcepta sunt, quibus melior fiat conditio Possidentis, nisi quæ vetant, ne temerè contra proximum judicemus, illumque sine causâ Usurpatorem existimemus? Hæc autem præcepta quid continent quod Naturalis ratio non dicet, quodque proinde à Jure Naturali non proficiuntur?

XXIII. In eo quis puniendus est, in quo deliquit.

C. 42. de Appell. C. ult. de Immun. Ecclesiæ. C. 11. de Excess. Præl. C. 44. de Elect. in VI. C. ultim. de tempor. Ordin. in VI.

REGULÆ RATIO. Culpæ convenire debet Pœnæ. Res autem ita se habet, quando v. g. punitur in pecuniâ, qui per pecuniâ deliquit. De punitione, quæ fit in correctione, ac de illâ, quæ fit in iudicio, intelligenda est.

XXIV. Invalidæ Rei invalida est Confirmatio.

C. 6. Coll. 3. de Concess. Præb.

REGULÆ RATIO. Confirmatio supponit Rem validè factam, firmari enim nequit, quod non est; at Res invalidè facta, est quasi non facta, ideòque non est.

XXV. Rem alienam possidere non licet invito Domino.

C. 3. de Precariis.

REGULÆ RATIO. Res possideri justè nequit, nisi à Domino suo, vel cum illius consensu; rei enim Possessio ad eum pertinet, ad quem Dominium.

XXVI. Deceptis & non decipientibus jura subveniunt.

C. 8. de Reum Permut. C. 8. de Donationibus.

REGULÆ RATIO. Justitia, cui jura inniuntur, exigit, ut decipientes tanquam Rei puniantur; decepti verò tanquam miseri & vexati juventur.

XXVII. Res ad quemlibet cum onere suo transit.

C. 5. de Pignorib. C. 33. de Decimis.

REGULÆ RATIO: Onus rei est velut Pars illius, vel vitium inseparabiliter inherens.

XXVIII. Non debet quis dispendium pati, undè videtur præmium meruisse.

C. 2. de Fidejussor. C. 7. de Renunciatio.

REGULÆ RATIO. Injusta est actionis remunerandæ punitio.

XXIX. Qui gratiam meruit, non debet pœnam sustinere.

C. 5. de Fidejussorib. in Collect. 1.

Non differt à præcedenti, nisi in terminis, eadem est etiam cum 61. Regulâ in VI. si gratiæ, de quâ ista, merito sit concessa.

XXX. In Contractibus plena, in Testamentis plenior, in Donationibus plenissima est interpretatio faciendâ.

C. 6. de Donationibus.

REGULÆ RATIO: Quo favorabilior res est, eò favorabilior est interpretanda, Donatio autem favorabilior est Testamento, Testamentum verò Contractu.

XXXI. Dignus est Operarius mercede suâ.

C. 1. de Sepult. c. 45, 56, 67. CAUS. XII. QUÆST. 2.

Melior REGULÆ RATIO Christi autoritas Luc. XI. 7. illâ utentis. Eodem recidit sequens: Denario fraudari non debent in vineâ Domini laborantes. C. 5. de Magistr.

XXXII. Qui fuerunt Socii Passionum, debent esse Socii Consolationum.

C. 1. de Sepult.

Si Regula justa evidenter non esset, justam ostenderet S. Pauli autoritas. 2. COR. v. 7. illam insinuantis.

XXXIII. Ubi Majus conceditur, Minus concessum esse videtur.

C. 1. CAUS. 16. QUÆST. 2. C. 27. de Decim. L. 21. II. 147. ff. de Reg. Jur.

Differt tantùm hæc Regula in terminis à 53. VI. sic concepta, Cui licet quod est plus, licet utique quod est minus.

REGULÆ RATIO: Plus semper in se continet, quod est minus, ut habetur in 35. VI. Reg.

Ab utraque tamen excipiendi sunt casus sequentes.

1. Si res sit odiosa. Cap. 25. int. & C. 29. de Decimis.

2. Est, si minus dedecet eum, cui majus conceditur, ut dedecet Præsidis Dignitatem quæ sunt Amanuentis, aliisve Inferioris Justitiæ Officialis.

XXXIV. Res vel substantia una & eadem diverso jure censi non debet.

C. 10. de Decim. C. 22. de Privil.

REGULÆ RATIO: Alterutrum jus esset iniquum: Restringenda Regula ad rem sub eadem ratione consideratam. v. g. Jurisdictio in aliquo loco in genere spectata non potest ad unum pertinere ex præscriptione, ad alium verò ex alio jure; Jurisdictio verò in specie spectata Jure Communi ad me pertinere potest, ad te verò Jure præscriptionis v. g. Jurisdictio circa aliquos actus, quos jam à XL. annis exerces. Cui debet ager Decimas antiquas Jure Communi, eidem eodem Jure debet & novas; Jure Communi idem ager nequit esse Decimalis in unâ parte, & in aliâ non Decimalis, si eosdem fructus ferat in utraque; nec debere pro unâ parte eorundem fructuum duodecimam

& pro aliâ decimam quartam. Eadem persona non potest ab Ordinarii Jurisdictione eximi, ratione Ordinis Regularis, cujus Membrum est; & eadem ratione in eodem Capite eidem subijci.

XXXV. Potest quilibet renunciare ei, quod pro se noscitur introductum.

REGULÆ RATIO: Quilibet juris sui Dominus est, suum autem hoc est, quod pro se introductum est; Restringenda ad casus in quibus Jus Privatum cum Publico non conjungitur; undè cum ad Bonum Publicum pertineat, ut quis antè Professionem per annum saltem probetur, non licet Novitio, nec Monasterio, annuæ probationi renunciare, etsi introducta sit in utriusque favorem.

Hinc Concilium Tridentinum, ex utilitate publicâ motum, talem renunciacionem improbens, irritam declarat Professionem, quæ antè expletam annuam probationem, emittitur. Sess. XXV. C. 15. eadem de causâ revocat licentiam aliâ concessam huic probationi renunciandi: hujus licentiæ meminit C. 16. de Regular.

XXXVI. Multa fieri prohibentur: quæ si facta fuerint obtinent firmitatem.

C. 16. de Regular. mox citato. Vide Reg. 13. supra relata & Conciliacionem utriusque.

REGULÆ RATIO. Multa sunt à Jure prohibita, quæ Actuum substantiam non tangunt, vel quæ ad majorem cautelam tantum vetita sunt.

XXXVII. Similem cum aliis Vitam suscipiens, similem debet in Legibus sentire Disciplinam.

C. 3. de Statu Monach.

REGULÆ RATIO: Turpis est Pars toti suo non conformis.

XXXVIII. Pro non dato habetur, quod ab eo datur, qui donare non potest.

C. 5. de Jur. Patro. C. 6. E. T. in 1. Collect.

REGULÆ RATIO: Est alia Regula proximè referenda. Quod enim de dato dicit, de facto dici potest, nempe pro non facto habendum, quod fit ab eo, qui facere non valet.

XXXIX. Nemo plus juris in alium transferre potest, quam ipse habeat vel habere dignoscatur.

Vid. GONZALEM in Cap. 6. de Donat. inter Virum & Mul. n. 10. ex hæc Regulâ aliquos casus excipientem C. 11. de Jur. Patro. C. 6. de Donationib. C. 79. de Reg. Jur. in VI. L. 54. ff. de Reg. Jur.

REGULÆ RATIO. Nemo dat quod non habet.

XL. Non præstat impedimentum quod de jure non valet.

C. 8. de Jur. Patro. C. 52. de Reg. Jur. in VI.

REGULÆ RATIO: Ut nihili nulla affectio, ita rei irritæ nullus effectus.

XLI. Beneficium consequi non debeo ex eo, cui tacitè renunciavi.

C. 19. de Censib.

REGULÆ RATIO: Hæc renunciacione jus meum amittit.

XLII. Remedia periculis graviora, ut falsa abjicienda sunt.

C. 7. de Celeb. Missar.

REGULÆ RATIO: Minus malum non est majori pellendum.

XLIII. Qui succedit in honore succedere debet in onere.

C. 7. de Immun. Eccl. C. 12. de Sent. Excom. in Collect. 4. C. 77. de Reg. Jur. in VI.

REGULÆ RATIO: Est ista VI. Regula, qui sentit commodum, sentire debet & incommodum.

XLIV. Frustrâ Legis implorat auxilium, qui in eam committit.

C. ult.

C. ult. de Immun. Eccl. C. 14. de Usuris.

REGULÆ RATIO; Qui talis est, Legis pœnam potius meretur, quam auxilium.

XLV. Non debet quis gaudere privilegio, quo se reddit indignum.

C. ult. de Immun. Eccl.

Eadem penè est ac *Quarta hujus Tituli*: Abutens enim permiffa sibi ex privilegio potestate, ista se reddit indignum; Dicimus penè, quia cum aliter possit aliquis se reddere indignum privilegio, nempe pravis moribus, quam concessa potestatis abusu, amplior ista est, quam illa.

XLVI. Omnis res per quas causas nascitur, per easdem dissolvitur.

C. 1. de Reg. Jur. L. 35. 153. ff. de Reg. Jur.

Loquitur de obligationibus inter Homines, quæ mutuo consensu generantur, consensu mutuo dissolvuntur. In his omnibus vera est, præterquam in obligatione Matrimonii, quæ licet consensu contrahatur, consensu non dissolvitur, idque quia placuit Deo, ut esset indissolubilis. Ob parem rationem obligationes Hominum erga Deum, quales per vota fiunt, excipiendæ videntur à Regula, nam sunt indissolubiles, quoties servari possunt sine peccato; sed immerito, cum, si Deus consentiret, hæc obligatio mutuo Partium consensu dissolvi posset; Exceptio convenientior peteretur ex Votis Solemnibus, si de obligatione Votentium erga Monasteria, & istorum erga Voves, sermo esset; hæc etenim mutuo consensu contracta, eodem modo dissolvi nequit.

XLVII. Ecclesia non judicat de occultis.

C. 35. de Simon.

REGULÆ RATIO. Cogitationes meæ soli Deo & mihi notæ sunt, ideo Ecclesia de his judicare non potest.

XLVIII. Undè jus prodit, interpretatio quoque procedere debet.

Intelligenda de illâ, quæ vim obligandi habet, *C. 31. de Sent. Excom. C. 2. de Off. Ord. in VI. §. si verò.*

REGULÆ RATIO: Interpretatio, quæ facit jus, qualis est, de quâ hic agitur, ad alium, quam ad Juris Conditorum pertinere non potest.

XLIX. Nemini imputandum quod fit contra ipsius prohibitionem.

C. 17. de Homicid.

REGULÆ RATIO: Nemo peccat nisi volens, quod autem quis prohibet id non vult; malè ergo ei imputatur.

L. Nemo alteri Legem imponere debet, quam ipse observare negligit.

C. 22. de Præb.

LI. Quod quisque jus in alterum statuit, debet uti eodem, & pati Legem, quam tulit.

C. 6. de Confit.

UTRIUSQUE REGULÆ RATIO: Jungimus eas, quia sunt una quoad sensum: Vel enim Legem, quam alteri imponis, injustam putas, & imponere non debes vel justam, & debes observare, hæc attinet *v. 4. CAP. XXIII. MATTH.* Dicens de Phariseis, quod imponant onera gravia, quæ digito movere nolunt.

LII. Rem, quæ culpâ caret, in damnum vocari non convenit.

C. 2. de Const.

REGULÆ RATIO: Innocens non est puniendus.

LIII. Difficile est, ut bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio.

C. 25. CAUS. I. Q. I. C. 5. DIST. 61.

Loquitur de ingressu ad dignitates; extendi potest ad ingressum in quemvis statum.

REGULÆ RATIO: Item de Aedificio Spirituali, quod de Materiali dicendum est, hoc autem quamdiu malo inicitur Fundamento, ruinæ proximum est: vitium Fundamenti emendandum est, ut firmum possit esse

ædificium, hæc autem emendatio difficilis est, nisi destruat ædificium & reficiatur fundamentum. In aedificio Spirituali emendatio fieri nequit, nisi penitentia, & regressu, si licitus sit, ut in vitiosa ad dignitatem Promotione; Sin verò, solâ penitentia. Adde quod ordinarium mali ingressus vitium, est vocationis defectus, sine quâ boni quidquam vix fieri potest.

LIV. Quod Sanctorum Patrum documento sancitum non est, superstitiosâ ad inventionem non est præsumendum.

Loquitur de purgatione vulgari Patrum Doctrinæ contraria, atque ad similia extenditur. *C. 20. CAUS. II. Q. 5.*

LV. Privilegium alicui concessum, non est ad alios extendendum.

C. 39. CAUS. XVI. Q. I. R. 58.

Eadem videtur cum 74. VI. Regulâ sic conceptâ: *Quod alicui gratiosè conceditur, non debet aliis trahi in exemplum.*

REGULÆ RATIO: Privilegium est Lex privata, quæ illos tantum tangit de quibus expressè loquitur.

LVI. Omne rarum plus appetitur.

C. 2. 4. DIST. XCIII.

Hinc videtur, cur Viri verè Pii ab omnibus appetantur; hoc, enim provenit ex hoc quod Pietas vera, sit quid rarum, hinc è contra quæ frequentiora negliguntur, vel reverenter minus tractantur; exempla habet in Missis, ubi frequentiores, & in Expositione Sacramenti, ubi itidem frequentior.

LVII. In uno eodemque Officio non esse debet dispar Professio:

C. 22. CAUS. XVI. QUÆST. VII.

Convenit cum Regulâ 37. istius Tituli. *C. 22. CAUS. XVI. QUÆST. VII.*

REGULÆ RATIO: Inter Homines disparis Professionis, facillimè gliscit discordia.

LVIII. Singulorum Privilegia Legem Communitatem facere non possunt.

C. 4. CAUS. XXVI. QUÆST. II.

REGULÆ RATIO: Privilegii finis est Bonum Privatum, Legis verò finis est Bonum Publicum & Commune, singulorum autem Privatum Bonum simul esse non potest cum Bono Communi, quod ex privatorum saltem quorumdam damnis semper exurgit; undè de quâlibet Lege dicitur, illam habere aliquid iniqui.

Affinis est huic Regulæ 28. VI. quæ sic concipitur: *Quæ à Jure Communi exorbitant, non sunt ad Consequentiâ trahenda.*

LIX. Non dicitur iteratum, quod nescitur esse factum.

C. 16. de Consec. DIST. I. C. 112. 113. de Conf. DIST. IV.

REGULÆ RATIO: Hoc in casu quod nescitur factum pro non facto habetur: agitur enim de iteratione Consecrationis, quæ non creditur facta, nisi probetur.

LX. Ubi majus periculum intenditur, ibi est procul dubio magis consulendum.

C. 3. de Elect. in VI.

REGULÆ RATIO: Pro rei exigentiâ consilium est adhibendum, res autem quo periculosior est, eò majus exigit consilium.

LXI. Non decet alicui officium esse damnosum.

C. 30. de Elect. in VI.

REGULÆ RATIO: Non debet quis damnum sustinere, undè meretur præmium; qui autem Officium suum implet, præmium hinc meretur.

LXII. Tempus non currit legitime impedito.

C. 35. de Elect. in VI. C. 3. de Off. Ord. in VI. §. quod si.

REGULÆ RATIO: Innocens non est puniendus, puniretur autem Innocens, si tempus contra legitime impeditum curreret: est enim Innocens, qui non agit, dum non potest, cum ad Impossibile nemo teneatur, punitur verò qui agendi jure propter hoc solum privatur.

LXIII. Ignorantia Facti, non Juris, excusat.
C. 13. de Reg. Jur. in VI.

REGULÆ RATIO: Jus sciri potest & debet; Factum autem non item; atqui Reus est, qui, quod scire potest & debet, non facit; non autem, qui, quod scire non potest, vel non debet, non facit.

In Moralibus, ac in Judiciis locum habet; cum hoc tamen discrimine, quod in Judiciis Juris Ignorantia nunquam excusat; quia ubi Lex sufficienter promulgata est, illam scivisse vel scire potuisse uniusquisque præsumitur, & ex præsumptione ibi judicatur; at in Moralibus, ex veritate judicandum, ideoque, cum contingit, ut quis Legem tum Divinam, tum Humanam, scire non potuerit, sua illum ignorantia excusat.

LXIV. Cum quis in alterius jus succedit, justam ignorantiam causam habere censetur.

C. 14. Ibid.

REGULÆ RATIO: Fieri potest, ut Successor Autoris sui titulos non habeat, undè donec pateat, eum titulos novisse, justè ignorare censetur.

LXV. Quod semel placuit, amplius displicere non potest.

In omni casu non est vera, nam 1. in Suffragiis vel Votis ferendis, licet antè finitam electionem à proprio recedere, & ad aliorum accedere. 2. Patronus Laicus variare potest in Præsentatione C. 21. Ibid.

In aliis vera est: Hujus discriminis ratio; Non est Homini permittenda voluntatis mutatio, nisi justa & gravis subit causa, qualis subest in Casibus, in quibus falsa est Regula, non occurrit verò in Casibus, in quibus vera est.

LXVI. Non debet aliquis alterius odio prægravari.

C. 22. Ibid.

REGULÆ RATIO: Insons pro Sonte puniendus non est.

LXVII. Sine culpâ, nisi subit causa, nullus est puniendus.

C. 23. Ibid.

Firmat hæc Regula præcedentem & exponit; nam casus, quem excipit, excipiendus est etiam in Regulâ præcedenti; quia publica utilitas exigere potest, ut Insons puniatur, sicut fit in Localibus Interdictis, vel quando Filii quibusdam honoribus privantur propter Paternum crimen; sunt tamen pœnæ, quæ nunquam Infonti imponi possunt, ut fusè probatum est de Excommunicatione Majori in *Tractatu de Censuris*.

LXVIII. Mora sua cuilibet est nociva.

C. 25. Ibid. L. 173. ff. de Reg. Jur.

Regulæ LXII. exceptionem continet; nam qui justo ligatur impedimento, & illud tollere negligit, in morâ est.

Locum habet non solum in Judiciis, sed etiam in Provisionibus ad Beneficia, in solvendis Censibus, aliisque rebus debitis.

REGULÆ RATIO: Omnis negligentia, præsertim si fit aliis onerosa, pœnam meretur.

LXIX. Scienti & consentienti non fit injuria, neque dolus.

C. 17. Ibid. L. 145. ff. de Reg. Jur.

Eadem est ac ista; *Volenti non fit injuria*. Restringenda ad Casus, in quibus liberè, & ad non injusta, consentitur. v. g. Scit Mulier Virum impotentem, liberè eum accepit in Maritum; non fit sibi injuria, nec dolus; sed si sciam te nullo ex justo titulo posse à me usuras accipere, & urgente necessitate, ad illas tibi solvendas consentiam, fit mihi injuria, quia coactus & nolens consentio, atque ad ea, quæ tibi prohibentur.

LXX. Eum, qui certus est, certiorari amplius non oportet.

C. 31. Ibid.

REGULÆ RATIO: Nihil inutile exigendum, nec faciendum.

LXXI. Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum.

C. 33. Ibid. l. 75. ff. de Reg. Jur.

Unam ex Rationibus Regulæ 65. in se continet; interdum enim, fit, ut, si quod semel placuit amplius displicere non possit, id ex eo proveniat, quod mutare quis consilium non potest in alterius detrimentum.

LXXII. Generi per Speciem derogatur.

C. 34. Ibid. L. 8. ff. de Reg. Jur.

REGULÆ RATIO: Quoties Species est Generi contraria, qui vult Speciem, Generis mutationem velle necesse est.

LXXIII. Pro Possessore habetur, qui dolo desit possidere.

C. 36. Ibid. L. 131. ff. de Reg. Jur.

REGULÆ RATIO: Habetur in n. 1. & 2. S. de Prohibitoris circa Mores Regulis & in 26. hujus tituli; Nam si malitiis Hominum non est indulgendum, si nemini dolus patrocinari debet, si decipientibus Jura non subveniunt, pro Possessore habendus, qui dolo desit possidere.

LXXIV. Utile non debet per inutile vitari.

C. 37. Ibid. L. 94. ff. de Reg. Jur.

REGULÆ RATIO: Inutile habetur pro non posito.

LXXV. Imputandum non est ei, per quem non stat, si non faciat quod per eum fuerat faciendum.

C. 41. Ibid.

REGULÆ RATIO: habetur in 6. Regulâ de Reg. Jur. in VI. Si enim ad impossibile non teneor, non est mihi imputanda omisso, quam vitare non possum.

LXXVI. Qui tacet, consentire videtur.

C. 43. 44. Ibid.

LXXVII. Is qui tacet, non fatetur, sed nec negare videtur.

C. 44. Ibid. L. 142. ff. de Reg. Jur.

Duas has Regulas jungimus, quia ob apparentem contrarietatem simul explicandæ sunt, eas autem sic conciliare possumus. In re, super quâ respondere possum & debeo, si taceam, consentire videor: In re verò, super quâ respondere mihi non licet, ut in Secreto mihi credito, si taceam, nec fateor, nec nego.

Vel aliter; Silentium sufficit ad Consensum, non ad Confessionem; Cujus ratio esse videtur, Confessio respicit res majoris periculi, ac consequenter ponderis, nempe Criminales Accusationes; idcirco positivam requirit responsum. Hanc Conciliationem probat CANISIUS in has Regulas.

LXXVIII. Inspecimus in obscuris, quod est verisimilius, vel quod plerumque fieri consuevit.

C. 45. Ibid. L. 114. ff. de Reg. Jur.

Ad omnes Actus tam extra-Judiciales quàm Judiciales extenditur, nempe ad Leges, Statuta, Testamenta, Donationes, Contractus, Vocationes in Jus, varios in Jure Processus, Sententias, uno verbo omnes Actus, in quibus obscure habetur alicujus voluntas; tradit enim hujusmodi Voluntates interpretandi modum.

REGULÆ RATIO: Cum alterius voluntatem interpretor, quàm maximè possum, ad eam accedere debeo, hoc autem facio, cum sequor quod quibusvis pensatis, mihi verisimilius videtur, vel quod plerumque fieri consuevit. Utrumque ex ipsis terminis patet; Secundum firmari potest ex eo, quod non est sine causa præsumendus quis ab usu recessisse.

LXXIX. Is, qui in alterius jus succedit, eo jure quo ille, uti debebit.

C. 46. Ibid. L. 177. ff. de Reg. Jur.

REGULÆ RATIO: Successor locum tenet Prædecessoris, illumque repræsentat.

LXXX. Præsumitur Ignorantia, ubi Scientia non probatur.

C. 47. Ibid. Firmat Regulam 64.

Videtur

Videtur contraria 17. hujus Tituli, qua quis ad Beneficium, ad quod scientia requiritur, idoneus præsumitur, nisi contrarium probetur, ideòque scientia præsumitur, nisi probetur ignorantia; attamen ei non adverstatur, quia præfens loquitur de ignorantia, qua excusat; II. de eà, qua inculpat: Prima autem præsumenda est, non Secunda: præsumendum est bonum, nisi probetur malum, nec est aliquis boni nominis possessione privandus sine justà causà, qualis abest donec malus probetur.

Vid. CANISIUM in illam, qui ab ea excipit tres Casus, 1. Si factum sit publicum, 2. Si proprium Personæ. 3. Si ad officium ipsius pertineat.

LXXXI. Actus legitimi non recipiunt Conditionem, neque Diem.

Tales sunt inter alios hujus generis Emancipatio, Adoptio, Matrimonium, quæ ad Tempus, vel sub Conditione fieri nequeunt. C. 50. *ibid.* L. 77. ff. de Reg. Jur.

CANISIUS Actus legitimos vocari ait, vel quia à Lege introducti, vel quia formam à Lege habent, vel quia à Lege approbantur.

LXXXII. Qui sentit onus, sentire debet & commodum, ac è contrà

Regulà hâc firmantur Regulæ 18. & 435. hujus Tituli. C. 55. *ibid.*

REGULÆ RATIO. Commodum est velut oneris merces, Incommodum verò est quasi Commodi remedium, ne noceat præservans, vel quasi istius pretium, quo emitur.

LXXXIII. In Re Communi potior est conditio prohibentis.

C. 56. *ibid.*

REGULÆ RATIO habetur in 29. *ejusd. Lib. & Tit.* si enim quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet, in Re Communi potior esse debet conditio prohibentis. Hinc fit, ut Rei Communis alienationem unius contradictio impediatur.

LXXXIV. Contrà eum qui Legem dicere potuit apertius, Interpretatio est facienda.

C. 57. *ibid.*

REGULÆ RATIO. Vel dolo Legem obscure sibi dixit, & tunc interpretanda est contrà eum, ne sibi dolus patrocinetur: Vel negligentia, & tunc contrà eum interpretanda, ut negligentia puniatur.

LXXXV. Cùm non stat per eum, ad quem pertinet, quominus conditio impleatur, haberi debet, ac si impleta fuisset.

C. 66. *ibid.* L. 160. ff. de Reg. Jur.

REGULÆ RATIO. Ad impossibile nemo tenetur, conditio, quæ, quantum in me est, impleri non potest, mihi impossibilis est, ideòque ad eam non teneor. Adde quod conditio impossibilis habetur pro non posita, ac proinde non implenda.

LXXXVI. Quod alicui suo nomine non licet, nec alieno licebit.

C. 67. *ibid.* *vid.* Reg. 91.

REGULÆ RATIO. Quod meo nomine mihi non licet, vel illicitum est, quia meipsum dedecet, vel quia indignus sum, ut id agam, vel quia mihi periculosum, hoc autem ob easdem causas alieno nomine illicitum esse debet v. g. Non licet Clerico negotiis secularibus se immiscere suo nomine, quia talia negotia eum, dedecent, nec alieno licebit. Non licet Excommunicato Jure Communi in Judicio agere suo nomine, quia ad id indignus judicatur, nec alieno licebit. Non licet Monacho vel Clerico suo nomine quemquam cum Muliere ad Baptismum præsentare, quia periculosum, nec alieno licebit.

LXXXVII. In alternatis Electoris est Electio, & sufficit alterum adimpleri.

CANISIUS in istam Regulam legit, *Debitoris, sed præferenda alia Lectio, quia, ut ipse agnoscit, Debitoris non semper est Electio, sed ad Creditorem quandòque pertinet.* C. 70. *ibid.*

REGULÆ RATIO. Tunc datur optio, ista autem ei datur, qui in Regulâ *Electior* dicitur: si unum adimpleri non sufficeret, frustra daretur optio.

LXXXVIII. Factum legitime retractari non debet, licet casus eveniat, à quo inchoari non potuit.

C. 73. *ibid.* L. 85. ff. de Reg. Jur.

REGULÆ RATIO. Multa sunt, quæ Actus, quibus accident, non irritant, quos tamen irritassent, si præcessissent.

V. G. Dementia superveniens vel Matrimonio, vel Voto Solemni, vel simili Rei, quæ plenam exigit libertatem, irrita non facit; fecisset tamen, si præcessisset. Idem dicendum de quovis alio Impedimento Matrimonii dirimente, si supervenerit.

LXXXIX. In Argumentum trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquandò sunt concessa.

C. 78. *ibid.* L. 162. ff. de Reg. Jur.

REGULÆ RATIO. Ut res ab uno casu ad alium trahi possit, oportet, ut similis sit in causâ; unde concessa propter necessitatem, malè trahuntur extrâ necessitatem.

XC. Partem in Toto non est dubium contineri.

C. 80. *ibid.* L. 113. ff. de Reg. Jur. Regula ista plurimum aliarum Fundamentum est: Nam si cui majus conceditur, minus etiam concessum esse censetur, si cui licet quod plus est, utique licet quod est minus; si plus semper continet in se quod est minus; id nascitur ex eo, quod Pars in Toto continetur, minus verò fit Pars illius, quod plus vel majus illic dicitur. Regulæ enim tres relatæ de eadem re, vel de rebus ejusdem generis, vel speciei, in utràque parte loquantur, alioquin falsæ essent.

XCI. Cùm quid unâ viâ alicui prohibetur, ad id aliâ non debet admitti.

C. 84. *ibid.*

Eadem videtur ac LXXXVI. Tituli hujus; si enim, quod meo nomine mihi non licet, alieno liceret, ad id unâ viâ admitterer, quod mihi aliâ prohibetur.

XCII. Damnum, quod Quis suâ Culpâ sentit, sibi debet, non aliis imputare.

C. 86. *ibid.* L. 203. ff. de Reg. Jur.

REGULÆ RATIO. Qui vult Causam, vult etiam Effectum; cùm ergò hoc in casu damnum sit Culpæ Effectus, qui Culpam voluit; damnum etiam voluit.

XCIII. Certum est, quod committit in Legem, qui Legis Verba complectens contrà Legis nititur voluntatem.

Ideòque Penas incurrit à Lege latas, ut probat CANISIUS in hanc Regulam adductâ Constitutione, quâ illa continetur. C. 88. *ibid.*

REGULÆ RATIO. Legis intentio est Pars præcipua Legis; est enim in eâ, quod Anima in Corpore Humano.

XCIV. Ubi aliquid alicui generaliter prohibetur, quod expressè non conceditur, intelligitur denegatum.

Clem. 1. §. Porro de Verb. Signif. Hinc facit. C. 2. de Transl. in quo habetur, *Nonnumquam intelligitur prohibitum, quod non invenitur concessum, & C. 5. de Usu & Autor. Pall.* in quo insinuat, quod quæ in quibusdam casibus permittuntur, in aliis prohiberi intelliguntur: Horum enim Canonum sensus est, quod, in his, quæ Jure Communi non pertinent, inhibetur quod non conceditur.

REGULÆ RATIO. Sicut generi per speciem derogatur, quum species est generi contraria, ita non derogatur, quandò non est contraria; prohibitio autem generalis, est aliquod genus, concessio specialis est aliqua species, quæ huic generi derogat in his, in quibus ipsi adverstatur. C. 5. de Sentent. Excom. non autem in aliis; subsistit enim genus quoad ea, in quibus generi non derogatur.

XCIV.

XCV. Severitati aliquid interdum detrahendum est; consideratis Locorum aut Temporum qualitatibus.

Ratio. Sunt Loca & Tempora, quibus obesse Severitas.

XCVI. Omnis Res, per quascumque Causas nascitur, per eandem dissolvitur.

C. 1. de Reg. Jur.

Refringenda Regula ad ea, quae dissolvi possunt, qualia sunt Contractus, Leges, Statuta, cujusvis boni Temporalis Possessio, aliae similes, quae Humanam sunt & pendent voluntate.

Extendi siquidem nequit ad res quae dissolvi non possunt, quales sunt Votum & Matrimonium.

XCVII. Distingue Tempora, & Scriptura concordabit.

Utilissima est ad concilianda loca non solum Scripturae, sed & Patrum, & Conciliorum, ex temporis diversitate contraria. *Cap. 19. CAUS. II. QUÆST. I.*

REGULÆ RATIO. Humanum Genus suas habet aetates, ut & quilibet homo, atqui non eadem omni aetati conveniunt.

XCVIII. Turpius ejicitur, quam non admittitur Hospes.

REGULÆ RATIO. Ex ejectione jure concluditur probata indignitas, quae ex non admissione immerito concluderetur.

Hinc, qui potest destituere potest & instituere. Si Parochi sit (ut esse videtur) Coadjutores Presbyteros dimittere, illius est ad Parochiae servitium illos assumere; Quocumque Vir potest Uxorem dimittere, eo potest illam non ducere, etsi illam ducere juraverit; Cujus est servum è domo ejicere, ejus est in domo illum recipere: Hinc etiam mature deliberandum circa electionem, ad Munia, praesertim Ecclesiastica.

XCIX. Bonus, vel malus rei usus illius naturam non mutat.

REGULÆ RATIO: Usus rei est ipsi extraneus, ideoque illam interius immutare non potest. *C. 9. CAUS. 14. QUÆST. V.*

Hinc, quae mala est, res non fit bona bono usu; nec, quae bona, mala fit malo usu: hinc mala non est Regia, vel Patria, vel Dominica Potestas, quia sunt, qui eam abutantur; nec bonum est Furtum, vel Tyrannica Usurpatio, quia sunt, qui his bene utantur.

C. Derogandum est Consuetudini & Constitutioni, quae absque peccato mortali non potest observari.

Eo enim casu irritae sunt, cum sint contrariae Juri Naturali *C. 20. de Praes. in VI.*

CI. Novis Morbis nova Antidota sunt praeparanda.

Vetera enim ad illos curandos inefficacia sunt. *C. 5. de Juram.*

CII. Cum quis astringitur aliquid facere cum alterius consilio, necesse habet consilium requirere, non tamen tenetur illud sequi.

C. 7. de Arbitr.

RATIO. Obligatio haec, ut potest contraria libertati, odiosa est, ideoque restringenda ad requisitionem consilii, nec extendenda ad executionem consilii dati: Excipiendi Casus, ubi consilium requirendum est de forma actus faciendi *C. 52. de Elect. GL. 5. v. Expectatum GONZALEZ n. 4.*

CIII. Sunt multa, quae de Dei judicio Homines ignorant; quare fortasse quae vos laudatis, ille reprehendit; quae vos reprehenditis, ille laudabit. *C. 41. CAUS. XI. QUÆST. I.*

RATIO: Ex Corde exeunt bona malae opera, solusque Deus est Cordium Scrutator.

CAPUT II.

De Particularibus Juris Regulis.

§. I.

Quae sint BENEFICIALES Juris Regulae?

Beneficium hic sumitur pro omni re, quae ad gratiam pertinet: cum autem inter illas res praecipua & communior sit Munus Ecclesiasticum, cui certa Ecclesiae redditus Portio in perpetuum annectitur, quodque ideo nomine Beneficii specialiter donatur, ideo Regularum colligendarum major Pars Beneficium ita restrictè sumptum respicit, atque ab istis, ut à Nobilioribus, incipietur.

OBSERVATIO.

Non alia leguntur in Jure Canonico circa Beneficia, utroque mox dicto modo sumpta, Regulae, quam quae sequuntur.

I. Sanctuarium Dei non convenit jure haereditario possideri.

C. 5. de Institut. C. 15. de Decimis. C. 15. de Jure Patr.

REGULÆ RATIO est: Sacerdotium, tam pro Munio Ecclesiastico, quam pro jure Temporalis huic annexo sumptum, est donum Dei; non enim legitime habetur, nisi ex beneficio Dei, pro misericordiam suam vocantis, sine ulla Sanguinis acceptione.

II. Ad Beneficia praesumitur Quis idoneus, nisi contrarium ostendatur.

C. ult. de Praesumpt.

Haec Regula ab examine non eximit, quia necessarium est, ad ostendendum, Provisum non esse idoneum; ex Regulâ verò repellendus est Provisus, si idoneus ostendatur.

REGULÆ RATIO: De Providente & de Provisio bona est habenda opinio, donec justa contrarii subfita causa.

III. Qui servit Altari, vivere debet de Altari.

Cap. 16. de Praeb.

Regula haec, quae è DIVO PAULO desumitur, variis aliis Scripturae locis innitur. Sensus Regulæ non est, quod qui servit Altari, de Altari vivere teneatur, sed quod possit jure de eo vivere; sic enim interpretanda est vox haec, debet.

Affinis est Regula 31. inter Communes; si enim Operarius dignus est mercede sua, serviens Altari, de Altari vivere debet, cum merces danda sit ab eo, cui servitur.

IV. Indignum est, ut eis Ecclesia subveniat, qui in ea scandalum generant.

C. 2. Ne Clerici, nec Monachi.

REGULÆ RATIO: Dum tales nutrit Ecclesia, Hostes sibi multum noxios alit.

V. De rebus Ecclesiae Laicis non est attributa disponendi potestas, quia in eis manet obsequendi necessitas, non auctoritas imperandi.

C. 12. de Reb. Eccl. alien. C. 25. de Deci. C. 23. CAUS. XVI. QUÆST. VII. C. 10. de Conflit.

REGULÆ RATIO: Ecclesiae res, vel Spirituales, vel quasi Spirituales; ideoque illarum Dispositio non convenit, nisi iis, quibus competit Spiritualis Potestas, quales non sunt Laici.

VI. Non decipi Beneficio, sed juvari nos oportet.

C. Unic. de Commodato.

REGULÆ RATIO. Beneficium conceditur ut proficiat, non ut obstitat: obesset autem si deciperet. Locum habet in Beneficiis strictè sumptis, dum datur Beneficium magni laboris & oneris, & exigui redditus.

VII. Quod